

ZAMONAVIY JAMIYATDA DINIY BAG'RIKENGLIK MADANIYATINING SHAKLLANISHI VA UNING IJTIMOIIY BARQARORLIKDAGI O'RNI

G'ulomova Muslima Zarifjon qizi

Toshkent farmatsevtika instituti Sanoat farmatsiyasi yo'nalishi 1-kurs talabasi

Abdurahmonov Xasan Ibrohimovich

Toshkent farmatsevtika instituti F.f.b.f.d.(phd), dotsent

Abdujalilova Nafosat Umidjon qizi

Toshkent farmatsevtika instituti Farmatsiya yo'nalishi 1-kurs talabasi

Djalgasova Asalxon Azat qizi

Toshkent farmatsevtika instituti Farmatsiya yo'nalishi 1-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19970217>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 26-aprel 2026 yil
Ma'qullandi: 28-aprel 2026 yil
Nashr qilindi: 30-aprel 2026 yil

KEY WORDS

Diniy bag'rikenglik, ijtimoiy barqarorlik, globallashuv jarayonlari, madaniy xilma-xillik, ijtimoiy integratsiya, jamiyatda totuvlik, o'zaro hurmat tamoyillari, diniy ong, sivilizatsion rivojlanish, ijtimoiy munosabatlar tizimi.

ABSTRACT

Ushbu maqolada zamonaviy jamiyatda diniy bag'rikenglik madaniyatining shakllanish jarayoni, uning ijtimoiy, madaniy va axloqiy asoslari hamda jamiyat barqarorligiga ta'siri kompleks tarzda tahlil qilinadi. Maqola davomida diniy bag'rikenglik tushunchasining tarixiy taraqqiyoti, uning turli sivilizatsiyalar va ijtimoiy tizimlarda shakllanish jarayonlari hamda globallashuv sharoitidagi zamonaviy ko'rinishlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, jamiyatda diniy xilma-xillik sharoitida o'zaro hurmat, hamkorlik va ijtimoiy muvozanatni ta'minlash mexanizmlarida bag'rikenglik madaniyatining o'rni ilmiy jihatdan asoslanadi. Maqolada diniy bag'rikenglik nafaqat diniy-axloqiy kategoriya, balki ijtimoiy barqarorlikni ta'minlovchi muhim ijtimoiy asos sifatida talqin qilinadi. Shu orqali uning zamonaviy jamiyatdagi integrativ va birlashtiruvchi funksiyalari ochib beriladi.

Zamonaviy dunyoda jamiyatlarning rivojlanishi nafaqat iqtisodiy va siyosiy omillarga, balki turli diniy va madaniy qarashlar o'rtasidagi murakkab munosabatlarga ham bevosita bog'liq bo'lib bormoqda. Globallashuv jarayonlari kuchaygan hozirgi davrda axborot almashinuvi tezlashishi, migratsiya jarayonlarining ortishi hamda ko'p madaniyatli jamiyatlarning shakllanishi diniy bag'rikenglik masalasini yanada dolzarb ijtimoiy hodisaga aylantirdi. Diniy bag'rikenglik turli e'tiqod vakillari o'rtasida o'zaro hurmat, tushunish va tinch hamkorlikni ta'minlovchi muhim ijtimoiy tamoyil sifatida qaraladi. U nafaqat diniy sohada, balki keng ma'noda jamiyatning barqaror rivojlanishi, ijtimoiy muvozanat va fuqarolar o'rtasidagi ishonchni mustahkamlashda ham muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, diniy bag'rikenglikning shakllanishi murakkab tarixiy, madaniy va ijtimoiy jarayonlar bilan bog'liq bo'lib, u har bir jamiyatning o'ziga xos rivojlanish yo'lida turlicha ko'rinish kasb etadi. Bugungi kunda esa bu tushuncha global miqyosda tinchlik, barqarorlik va ijtimoiy hamjihatlikni ta'minlashning asosiy omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Shu nuqtai nazardan, diniy bag'rikenglikning shakllanish jarayonlari, uning jamiyat hayotidagi o'rni hamda ijtimoiy barqarorlikka ta'sirini ilmiy jihatdan o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqola aynan shu masalalarni keng qamrovli tahlil qilishga bag'ishlanadi.

Asosiy qism: Zamonaviy jamiyatda diniy bag'rikenglik murakkab ijtimoiy hodisa sifatida shakllanib, uning ahamiyati global jarayonlar bilan bevosita bog'liq holda ortib bormoqda. Bugungi kunda turli diniy qarashlar va madaniy an'analar bir makonda yonma-yon mavjud bo'lib, bu holat jamiyat hayotida yangi ijtimoiy munosabatlar tizimini shakllantirmoqda. Ana shunday sharoitda diniy bag'rikenglik jamiyat barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo'ladi. Diniy bag'rikenglikning mazmuni turli e'tiqod vakillariga nisbatan hurmat, ularning huquqlarini tan olish va ijtimoiy hayotda teng imkoniyatlar yaratish bilan belgilanadi. Bu tamoyil jamiyatda ziddiyatlarning oldini olishga, ijtimoiy keskinlikni kamaytirishga hamda turli guruhlar o'rtasida ishonch muhitini shakllantirishga xizmat qiladi. Natijada jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlar tizimi muvozanatli va barqaror holatda rivojlanadi. Globallashuv jarayonlari diniy bag'rikenglik masalasini yanada dolzarb qilib qo'yimoqda. Axborot almashinuvi tezlashishi, migratsiya jarayonlarining kuchayishi hamda turli madaniyatlarning yaqinlashuvi natijasida jamiyatlar tobora ko'p madaniyatli bo'lib tus olmoqda. Bu esa o'z navbatida madaniy xilma-xillik sharoitida yashash madaniyatini shakllantirish zaruratini yuzaga keltiradi. Bunday sharoitda diniy bag'rikenglik faqat nazariy tushuncha emas, balki amaliy ijtimoiy ehtiyojga aylanadi. Diniy bag'rikenglik jamiyatda ijtimoiy integratsiya jarayonini kuchaytiradi. Ya'ni, turli diniy va madaniy guruhlar yagona ijtimoiy makon doirasida uyg'unlashib, umumiy qadriyatlar asosida birlashadi. Bu jarayon jamiyatning ichki barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Natijada jamiyatda ijtimoiy barqarorlik va tinchlik muhiti shakllanadi. Tarixga nazar solib ham shuni ko'rishimiz mumkinki, diniy bag'rikenglik darajasi yuqori bo'lgan jamiyatlar ko'pincha barqaror rivojlangan. Aksincha, diniy toqatsizlik kuchaygan hududlarda ijtimoiy ziddiyatlar va beqarorlik holatlari kuzatilgan. Bu esa sivilizatsion rivojlanish jarayonida bag'rikenglikning muhim rol o'ynashini ko'rsatadi. Shuningdek, diniy bag'rikenglik jamiyatda o'zaro hurmat tamoyillarining mustahkamlanishiga olib keladi. Turli e'tiqod vakillarining bir-birini tushunishi va qabul qilishi ijtimoiy muhitda sog'lom munosabatlar shakllanishini ta'minlaydi. Bu esa o'z navbatida jamiyatda totuvlik va hamjihatlikni kuchaytiradi. Diniy bag'rikenglikning shakllanishi insonning diniy ong darajasi bilan ham bevosita bog'liqdir. Diniy ong qanchalik chuqur va ongli shakllangan bo'lsa, inson boshqa e'tiqodlarga nisbatan shunchalik hurmat bilan yondashadi. Bu esa jamiyatda ekstremistik qarashlarning oldini olishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Umuman olganda, diniy bag'rikenglik zamonaviy jamiyatda ijtimoiy munosabatlarni tartibga soluvchi, turli guruhlar o'rtasida muvozanatni ta'minlovchi va barqarorlikni mustahkamlovchi muhim ijtimoiy asos sifatida qaraladi.

Xulosa: Diniy bag'rikenglik zamonaviy jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega bo'lgan ijtimoiy-madaniy hodisa hisoblanadi. U turli diniy e'tiqod vakillari o'rtasida o'zaro hurmat, tushunish va hamkorlik muhitini shakllantirib, jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlarning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Shuni aytib o'tish lozimki, diniy bag'rikenglik jamiyatda ijtimoiy integratsiya jarayonini kuchaytiradi, madaniy xilma-xillik sharoitida muvozanatni saqlashga yordam beradi hamda ijtimoiy totuvlikni mustahkamlaydi. Bu esa o'z navbatida jamiyatning barqaror va izchil rivojlanishi uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi. Globallashuv jarayonlari kuchayib borayotgan hozirgi davrda diniy

bag'rikenglikning ahamiyati yanada ortib bormoqda. Shu sababli ushbu tushuncha nafaqat diniy, balki ijtimoiy taraqqiyotning ham muhim omili sifatida qaraladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. Ochilov N. Dinshunoslik asoslari. – Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2020. – 240 b.
3. Abdullayev R. Din va jamiyat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. – 312 b.
4. Esposito John L. Islam and Civil Society. – New York: Oxford University Press, 2011. – 320 p.
5. Huntington Samuel P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. – New York: Simon & Schuster, 2011. – 368 p.

